МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Висвітлення проблем вимушених переселенців у масмедіа: етичні аспекти»

Виконала: студентка 4 курсу, групи 6.019-1ж
спеціальності 061 Журналістика
освітньої програми «Журналістика»
Коломоєць Є. О.
Керівник: к. соц. ком., доц. Любченко Ю.В.
Рецензент: к. філол. н., доц. Лебідь Н. М.

Запоріжжя 2023

ЗМІСТ

Реферат 3
Завдання 4
Вступ 6
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження на тему «Висвітлення проблем вимушених переселенців у масмедіа: етичні аспекти»……8
1.1. Переміщені особи: основні підходи до визначення поняття 8
1.2. Етичні аспекти висвітлення проблем вимушених переселенців у ЗМІ 14
РОЗДІЛ 2. Супровідна записка до творчого проєкту 29
2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту 29
2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту 30
2.3. Формально-змістові характеристики проєкту 34
2.4. Особливості оформлення проєкту 37
2.5. Технічні і програмні засоби 38
2.6. Зв’язок із творчим доробком (портфоліо) 39
Висновки 41
Список використаної літератури 43
Додаток А. Матеріали, створені у межах реалізації творчого проєкту 47
Додаток Б. Список матеріалів портфоліо 50
Додаток В. Наукові публікації,сертифікати 52
Abstract 54

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра: Висвітлення проблем вимушених переселенців у масмедіа: етичні аспекти.

Обсяг основного тексту: 38 сторінок.

Кількість використаних джерел: 38.

Мета роботи – створити для проєкту «НЕумовно» цикл радіопрограм, присвячених життю вимушених переселенців із дотриманням етичних норм.

Для досягнення мети дослідження ми виконали такі **завдання**:

1) узагальнити розуміння термінології на позначення в медіа переміщених осіб;

2) окреслити прояви дискримінації переміщених осіб, що транслюються в ЗМІ;

3) створити цикл радіопрограм, присвячених життю вимушених переселенців із дотриманням етичних норм.

Об'єкт дослідження – журналістські матеріали, в яких порушуються проблеми вимушених переселенців.

Предмет дослідження – етичні аспекти висвітлення проблем переміщених осіб.

Формально-змістові характеристики проєкту. Творчий проєкт є циклом радіопрограм в межах подкасту «НЕумовно», присвячених життю переміщених осіб. Цикл складається з 3 епізодів, хронометраж кожного – до 15 хвилин. Радіопрограми створені у жанрах нарису та інтерв'ю.

Ключові слова: вимушені переселенці, внутрішньо переміщені особи, війна, дискримінація, стереотипи, права людини, мова ворожнечі.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 061 Журналістика
Освітня програма Журналістика

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л. В.

_____
«12» грудня 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА СТУДЕНТЦІ

Коломоєць Єлизавети Олександрівни

1. Тема роботи – «Висвітлення проблем вимушених переселенців у масмедіа: етичні аспекти» («Elucidating the problems of internally displaced persons in mass media: ethical aspects»),
керівник роботи – Любченко Юлія Валеріївна, к. соц. ком., доц., затверджені наказом ЗНУ від «30» грудня 2022 року №1903-с.
2. Строк подання студентом роботи – «09» червня 2023 року.
3. Вихідні дані до роботи – наукові праці дослідників: М. Абдулліна, М. Бетц, М. Буроменьский, Е. Білз, С. Штурхецький, І. Білодід, О. Бондаренко, М. Бутиріна, К. Темчур, В. Буткевич, О. Задорожній, В. Мицик, С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко, Т. Ісакова, П. Кліш, А. Хом'як, І. Козинець, Л. Шестак, О. Кхасраві, О. Лаврик, М. Лашкіна, М. Логвинова, М. Малиха, С. Матвієнків, В. Михайловський, Р. Мохнюк, Л. Наливайко, А. Орєшкова, Ю. Паніна, О. Рогач, В. Полтавський, Д. Терещенко, М. Сірант, А. Щербик, W. Isajiw, Yu. Boshyk, R. Senkus, M. Nikolajchuk.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): 1) узагальнити розуміння термінології на позначення в медіа

переміщених осіб; 2) окреслити прояви дискримінації переміщених осіб, що транслюються в ЗМІ; 3) створити цикл радіопрограм, присвячених життю вимушених переселенців із дотриманням етичних норм.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Завдання видав (дата і підпис)	Завдання прийняв (дата і підпис)
Вступ	Любченко Ю. В. доц.	20.01.2023	20.01.2023
І розділ	Любченко Ю. В., доц.	13.02.2023	13.02.2023
ІІ розділ	Любченко Ю. В., доц.	03.04.2023	03.04.2023
Висновки	Любченко Ю. В., доц.	08.05.2023	08.05.2023

6. Дата видачі завдання – 20 січня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Скласти графік виконання роботи, визначити мету, завдання, об’єкт, предмет дослідження.	23.01.23	Виконано
2	Написати попередній варіант вступу і змісту. Дібрати наукову літературу, визначити емпіричні джерела.	22.02.23	Виконано
3	Опрацювати літературу, написати теоретичну частину, оформити список літератури	15.03.23	Виконано
4	Доробити творчий проєкт, скласти його опис та обґрунтування.	17.04.23	Виконано
5	Сформувати список творчого доробку, написати всі інші підрозділи практичної частини.	27.04.23	Виконано
6	Написати висновки і остаточний варіант вступу.	15.05.23	Виконано
7	Оформити всі додатки.	29.05.23	Виконано
8	Пройти рецензування. Здати роботу на нормоконтроль.	05.06.23	Виконано
9	Виправити недоліки оформлення і здати роботу на кафедру.	09.06.23	Виконано

Студент _____ Є. О. Коломоєць

Керівник роботи _____ Ю. В. Любченко

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ М. В. Чабаненко

ВСТУП

У світі чимало збройних, політичних, соціальних конфліктів, а також територій із небезпечними умовами життя. Природно, що люди, які мешкають на таких територіях, прагнуть поліпшити своє становище, та і просто врятувати власне життя та життя близьких людей. Саме тому щорічно величезна кількість людей залишають своє колишнє місце проживання через збройні конфлікти, расові гоніння, дискримінацію. Проблема біженців та вимушених переселенців торкається не тільки країн Європи, а й інших країн світу, таких як: Україна, Сирія, Палестина, Афганістан, Судан, а також інших регіонів світу. Проблема вже давно вийшла за межі внутрішніх і має міжнародний характер. Саме тому практично будь-які двосторонні та багатосторонні зустрічі глав держав та урядів не обходяться без обговорення цих питань.

Українці змушені були змінювати місце проживання з 2014 року, коли почалася війна на сході країни. З 2022 року ситуація загострилася. Сьогодні більшість українських ЗМІ періодично висвітлюють тему вимушених переселенців. Але не всі медіа, порушуючи ці питання, дотримуються етичних норм, досить часто трапляються прояви мови ворожнечі й дискримінаційні практики, відчувається стигматизація цієї чутливої групи українців. Актуальною залишається потреба в підвищенні рівня освіченості журналістів, що працюють над чутливими темами, в чому й полягає *актуальність* нашої кваліфікаційної роботи. Зростання уваги до зазначеної проблеми, як із боку наукових кіл, так і з боку громадськості, вказує на її значущість та своєчасність.

Мета роботи – створити для проєкту «НЕумовно» цикл радіопрограм, присвячених життю вимушених переселенців із дотриманням етичних норм.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі *завдання:*

- узагальнити розуміння термінології на позначення в медіа переміщених осіб;

- окреслити прояви дискримінації переміщених осіб, що транслюються в ЗМІ;

- створити цикл радіопрограм, присвячених життю вимушених переселенців із дотриманням етичних норм.

Об'єктом дослідження є журналістські матеріали, в яких порушуються проблеми вимушених переселенців.

Предметом дослідження є етичні аспекти висвітлення проблем переміщених осіб.

Апробація. Основні положення дослідження були представлені й апробовані у наукових тезах «Проблематика журналістських матеріалів про впо в Запорізьких онлайн-медіа» на ІІІ Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності» (19 травня 2023 року у Державному податковому університеті, м. Ірпінь).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається з реферату, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та двох додатків. Обсяг основної роботи – 38 сторінок. Список використаної літератури включає 38 найменувань (викладених на 4 сторінках).

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ТЕМУ «ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У МАСМЕДІА: ЕТИЧНІ АСПЕКТИ»

1.1. Переміщені особи: основні підходи до визначення поняття

Глобальні міграційні процеси, інтенсивність яких зростає, є важливою характеристикою сучасного світу. Внутрішня міграція – один із проявів цих процесів. «Міжнародна спільнота почала приділяти увагу правам вимушених переселенців із 90-х років XX ст. У 1992 р. на прохання Комісії з прав людини Генеральний секретар ООН призначив представника з питань переміщених всередині країни осіб для вивчення причин і наслідків переміщення осіб всередині країни, статусу вимушених переселенців із погляду міжнародного права, ступеня охоплення цих осіб нормами чинних міжнародних угод, а також для дослідження шляхів надання таким особам більш ефективної допомоги та захисту, у тому числі через діалог із представниками влади та іншими сторонами» [25, с. 175].

Представник Генерального секретаря ООН Френсіс М. Денга у співпраці з групою експертів, підготував документ під назвою «Підбірка та аналіз правових норм, що стосуються прав та потреб внутрішньо переміщених осіб». Цей документ був представлений Комісії з прав людини в 1996 р. і містив аналіз міжнародних норм у сфері захисту прав людини, положень гуманітарного права та правових норм про права переселенців, а також висновок про те, що чинні правові норми не забезпечують належну базу для правового захисту вимушених переселенців [8, с. 2].

З урахуванням зазначеного дослідження та з метою усунення прогалин у правовому регулюванні статусу вимушених переселенців, Комісія з прав людини та Генеральна Асамблея ООН ініціювали розроблення відповідного акту. У результаті в 1998 р. були ухвалені Керівні принципи з питання про переміщення осіб всередині країни. Зазначені принципи відбивають міжнародні

норми у сфері прав людини та положення міжнародного гуманітарного права, а також принципи, застосовувані до вимушених переселенців [6, с. 187–188].

Керівні принципи були розроблені у зв'язку з тим, що чинні міжнародні норми у сфері прав вимушених переселенців містилися в багатьох законодавчих актах і до того ж норми мали уривчастий характер, були нечіткими та містили прогалини в частині питань врегулювання статусу вимушених переселенців [13, с. 259].

Тому, відповідно до наведених міжнародних стандартів, вимушені переселенці визначаються, як люди або групи людей, які були змушені тікати або залишити місця свого проживання, рятуючись від наслідків збройного конфлікту, ситуацій загального насильства, порушень прав людини чи стихійних лих (техногенних катастроф), і які, як перетинали, так і не перетинали міжнародно-визнаний державний кордон країни [2, с. 45].

Отже, головну роль у здійсненні захисту вимушених переселенців відіграє внутрішнє законодавство самої держави, всередині якої проходять міграційні процеси. Тільки саме застосування внутрішнього законодавства, пов'язаного з правами людини та внутрішніх переселенців, є ефективним засобом забезпечення прав та свобод останніх.

Міжнародна практика розрізняє біженців – громадян, які вирішили шукати безпеки за межами своєї держави, і внутрішньо переміщених осіб (або вимушених переселенців) – громадян, які вирішили не виїжджати з території своєї держави [1].

Відповідно до закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», вимушеним переселенцем є громадянин України, який залишив місце проживання внаслідок насильства, вчиненого щодо нього чи членів його сім'ї, або переслідування в інших формах, або внаслідок реальної небезпеки зазнати переслідування за ознакою раси чи національності, релігії, мови, а також за ознакою приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань, які стали приводом для ведення ворожих акцій проти певної особи чи групи осіб, масових порушень

громадського порядку [29]. Цей закон визнає права та свободи внутрішньо переміщених осіб і спрямований на захист їхніх інтересів.

За обставинами, передбаченими Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» пунктом 1 статті 1, вимушеним переселенцем визнається [29]:

- громадянин України, змушений залишити місце проживання на території іноземної держави і прибув на територію України;

- громадянин України, змушений залишити місце проживання на території одного суб'єкта України і прибув на територію іншого суб'єкта України.

Також, вимушеним переселенцем визнається іноземний громадянин чи особа без громадянства, які постійно проживають на законних підставах на території України та змінили місце проживання в межах території України за обставинами [29].

У словнику української мови за редакцією І. Белодід термін «переселенець» означає того, хто переселився, переселяється на нове місце проживання або переселений куди-небудь [3].

У тексті «Рекомендацій парламентських слухань на тему: «Стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та на тимчасово неконтрольованій території в зоні проведення антитерористичної операції» визначено, що вимушеними переселенцями є громадяни України, які вимушені були залишити все і виїхати в різні регіони України. Вони потребують допомоги – державної та недержавної, допомоги всіх небайдужих до цієї проблеми [28].

Досліджуючи поняття вимушених переселенців, спостерігаємо наступні визначення науковців. Так, М. Малиха зазначає, що вимушені переселенці – це категорія населення, з якою світова громадськість стикається впродовж багатьох років, проте на території незалежної України така категорія населення з'явилася вперше. Узагальнено до вимушених переселенців автор

відносить громадян держави, які через воєнні дії та їх наслідки змушені були покинути постійне місце проживання з метою захисту свого життя та при цьому не перетнули межі державного кордону [18, с. 7].

Натомість М. Нінолайчук зазначає, що вимушені переселенці – це специфічна цільова група реалізації міграційної політики, якій притаманні різнорідні ознаки, детерміновані особливими потребами, особистісними характеристиками та впливами зовнішнього середовища [38, с. 109]. Г. Гудвін-Гілл визначає внутрішньо переміщених як «осіб, які масово змушені раптово тікати зі своїх будинків у результаті збройного конфлікту, внутрішньої ворожнечі, систематичних порушень прав людини або стихійних лих і знаходяться на території власної країни». Автор зазначає, що фактично вимушені переселенці – це особи, які покинувши місце свого постійного проживання, залишаються в країні своєї громадянської належності та можуть користуватися її захистом.

Дослідник В. Михайловський під вимушеними переселенцями розуміє громадян України або осіб без громадянства або іноземців, які перебувають на території України на законних підставах і змушені або вимушені покинути своє житло або місце свого постійного проживання, зокрема, в результаті чи з метою уникнення наслідків збройного конфлікту, постійних проявів насильства, порушень прав людини, природних чи техногенних катастроф, окупації території іноземною державою або порушень норм міжнародного гуманітарного права або інших обставин, що походять із попередніх ситуацій, які можуть радикально змінити суспільний порядок [22, с. 155].

Також Л. Наливайко та А. Орєшкова дають своє тлумачення. Вони вимушеним переселенцями називають громадян України, громадян інших держав або осіб без громадянства, які перебувають на території України на законних підставах та мають право на постійне проживання на території України, проте змушені залишити місце свого постійного проживання всередині міжнародно-визнаних кордонів держави внаслідок переслідувань, загрози життя, безпеки чи свободи, відчуття наслідків насильства, зовнішньої

агресії, іноземної окупації, збройних зіткнень, природних чи техногенних катастроф [24, с. 38]. Таким чином, їхнє визначення розширює коло осіб, які можуть бути визнані вимушеними переселенцями.

Дослідник В. Ісаджів характеризує вимушених переселенців, як осіб, які переміщені, силоміць виселені або за розпорядженням влади переселені люди, яким загрожують військові дії або стихійні лиха, як-от: землетруси, повінь, аварія тощо [37].

Згідно з керівними принципами ООН із питання переміщення осіб усередині країни, вимушені переселенці визначаються як люди або групи людей, які були змушені рятуватися втечею або покинути свої будинки або місця проживання через наявність або для того, щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, ситуації загального насильства, порушень прав людини або стихійних лих, техногенних катастроф, і які не перетнули міжнародно-визнаний державний кордон країни [11].

Отже, вимушені переселенці не перетинають кордонів своєї держави, на відміну від біженців, які шукають притулку за кордоном [34, с. 156].

Вимушені переселенці характеризуються такими особливостями [16, с. 78]:

- суб’єктом є громадянин України, іноземці та особи без громадянства, що на законних підставах перебувають на території України:
- відсутність факту перетинання державного кордону, при цьому відбувається перетинання ліній адміністративно-територіальних одиниць;
- до їх числа належать різні категорії осіб, здебільшого це особи працездатного віку;
- метою такої дії суб’єкта є підвищення соціально-культурного, фінансового, побутового рівня та умов життя, захист свого життя та життя близьких;
- може здійснюватися, як на добровільних засадах, без будь-якого тиску ззовні, так і за наявності негативних життєвих обставин, що примушують особу змінити своє місце проживання;

- у разі добровільного переміщення може не потребувати юридичного оформлення свого статусу, тобто, отримання відповідних довідок.

За даними ООН у справах біженців, від початку війни за кордон виїхали понад 7 млн. українських громадян. Понад 3,3 млн. отримали статус тимчасового захисту в країнах ЄС. Ще майже 8 млн. людей стали внутрішніми переселенцями, які переїхали із зони бойових дій та окупованих територій у найбезпечніші регіони України [26, с. 216].

Серед осіб працездатного віку від початку війни втратили роботу майже 5 млн. українців. З них 1,2 млн. виїхали в сусідні країни, 3,6 млн. громадян, які залишилися в Україні, стали безробітними. Через руйнування та окупацію територій багато хто з роботодавців припинили свою діяльність або через релокацію суттєво її скоротили. Інші змушені були вдатися до тих чи інших непопулярних заходів (17% скоротили штат, 25% зменшили зарплату, 10% відправили у відпустку за власний рахунок) [7, с. 161].

Ще 7 млн. українців – або кожен шостий – стали внутрішніми переселенцями. Опитування Міжнародної організації з міграції (МОМ) показало, що найбільше ВПО наразі в Київській та Дніпропетровській областях – понад 316 тисяч осіб, у Полтавській області – майже 200 тисяч, Вінницькій – 189 тисяч та Черкаській – 147 тисяч осіб [1].

Сумарно на Львівщині, Закарпатті та Івано-Франківщині зареєстровано майже 600 тисяч переселенців. Приблизно стільки ж у цих регіонах мешкає без реєстрації [1].

Однак варто звернути увагу на те, що вимушені переселенці, які зареєстровані в іншому, ніж фактичне, місці проживання та роботи, населеному пункті, не можуть повністю користуватися соціальними послугами та послугами з охорони здоров’я, які надаються за місцем офіційного проживання громадянина. Водночас якщо внутрішнє переміщення особи відбувається в примусовому порядку або у зв’язку з виникненням ситуації, що загрожує життю і здоров’ю, як самої особи або його близьких, то особа потребує довідку про зміну місця перебування.

Вимушені переселенці принципово відрізняються від добровільних, дії яких спрямованих на покращання матеріального та соціального становища. Для ВПО подібні переміщення спричиняють втрату соціального статусу та руйнування добробуту громадян.

З вищенаведених особливостей можна говорити про те, що правова категорія вимушених переселенців є більш широкою за змістом і включає в себе поняття «переселенець». Однак у цьому разі звертаємо увагу безпосередньо на фактор добровільності та примусовості, що спонукав суб'єкта до зміни місця постійного проживання.

Таким чином, можемо зробити висновок, що вимушеними переселенцями можуть бути визнані, як іноземні піддані, які мають статус громадянина України, так і громадяни України, які переїхали з одного суб'єкта в інший. Тому журналісти повинні користуватися загальноприйнятною термінологією, щоб уникати двозначності та невідповідності контексту при висвітленні тем, які безпосередньо стосуються вимушених переселенців.

1.2. Етичні аспекти висвітлення проблем вимушених переселенців у ЗМІ

Висвітлювати проблеми вимушених переселенців означає говорити про незліченну кількість існуючих проблем: відсутність житла, виплата компенсацій, працевлаштування тощо. Разом із тим матеріали про переселенців – це життєві історії про адаптацію, соціалізацію, успішний досвід підприємництва чи активізму тощо. Безумовно, проблеми вимушених переселенців – це турбота держави і вона зобов'язана їх вирішувати. Одним із можливих шляхів формуванню громадської свідомості є її висвітлення в ЗМІ. Їх роль у висвітленні цих проблем може сприяти залученню уваги суспільства та влади до цієї проблематики, і сприяти пошуку рішень та поліпшенню умов для цих людей.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 р. стало фактором глобальних геополітичних потрясінь і викликів. Війна вже трагічно

та надовго змінила життя та долі мільйонів людей в Україні. Багато тисяч громадян загинули від російських обстрілів та насильства, сотні тисяч сімей втратили свої домівки, мільйони українців стали вимушеними переселенцями або біженцями, які виїхали за межі України. Це – новий трагічний досвід та водночас нова актуальна реальність для українського суспільства [7, с. 25].

Україна внаслідок збройного конфлікту та окупації частини країни зіткнулася з новими викликами та проблемами, які вплинули і далі продовжують впливати на процеси всередині країни та на життя великої кількості людей.

Висвітлення проблем ВПО завжди було складним завданням для журналістів, оскільки потребувало особливих підходів, спеціальної підготовки та, окрім професіоналізму, ще й гуманності. Інформація, яка подається в ЗМІ й має вплив на аудиторії, формує ставлення одне до одного, може породжувати стереотипи й поглиблювати розкол у суспільстві в разі безвідповідальності та недбалого ставлення до професійних обов'язків. Журналістські матеріали формують ставлення до великої кількості людей, які стали вимушеними переселенцями не з власної волі. Тому від роботи журналіста в тому числі залежить, наскільки безпечним та повноцінним буде життя вимушених переселенців за межами своєї домівки.

Висвітлення проблеми вимушених переселенців є прикладом виконання інформаційної функції засобів масової інформації. По своїй суті це процес формування та розповсюдження інформації в різних формах і форматах. Проте, виконуючи інформаційну функцію, ЗМІ реалізують найголовніший аспект своєї влади та впливу – здатність формувати громадську свідомість. Механізм функціонування ЗМІ передбачає не тільки й навіть не стільки відображення навколишньої дійсності, скільки, і це значно важливіше, інтерпретацію, коментар, оцінку, що сприятиме формуванню ставлення широкої аудиторії до певної групи громадян.

Іншими словами, завдяки сучасним технологіям ЗМІ сьогодні охоплюють безпрецедентну в історії кількість людей, і, як наслідок, стають ефективним

інструментом впливу на суспільство. Зазвичай поняття «суспільна свідомість» трактується, як сукупність ідей, поглядів, суджень, що існує в суспільстві в певний період [21, с. 6]. Попри те, що вона формується під впливом багатьох факторів, саме ЗМІ визнається найбільш впливовим інститутом.

Вибудовуючи вертикаль впливу ЗМІ на аудиторію, можемо виділити наступні рівні [18, с. 62]:

- загальний рівень впливу, на якому існує потреба суспільної, групової, індивідуальної комунікації, «в обміні інформацією «по вертикалі» (між народом та владою) та «по горизонталі» (між групами, верствами);
- рівень впливу, на якому формуються «виклики часу» – потреби, що відбивають стан суспільства на певному етапі його розвитку, у певній конкретно-історичній ситуації;
- приватний рівень впливу, що характеризується вибірковим характером інформаційних потреб аудиторії.

Водночас У. Ліпман у книзі «Громадська думка» робить спробу пояснити джерело такої влади ЗМІ та формулює тезу про те, що більша частина об'єктивного світу перебуває за межами досяжності людини (beyond our reach), що, як наслідок, призводить до неможливості перевірити достовірність інформації, запропонованої ЗМІ. Це надає ЗМІ практично необмежену свободу у формуванні «псевдокартини» світу. За У. Ліпманом повідомлення, сформовані ЗМІ, створюють неправдиве навколишнє середовище для споживача новин. Так, «неправдиве» навколишнє середовище існує поряд із реальною дійсністю, але люди реагують саме на це, помилкове, спотворене середовище, сформоване ЗМІ, «тому що загалом справжнє середовище надто широке, надто складне й надто мінливе для безпосереднього вивчення».

ЗМІ формують уявлення про подієву структуру реальності, надають суспільству ідеологічні послуги у вигляді інтерпретацій, коментаря, аналітичного осмислення реалій дійсності.

Сформулюємо основну функцію діяльності ЗМІ наступним чином: функцією ЗМІ, як діяльності, що виступає елементом системи духовно-

практичної діяльності, є впровадження в масову свідомість продуктів спеціалізованої свідомості у формі оцінок явищ та фактів, актуальних із погляду соціальних суб'єктів. Результатом подібної діяльності ЗМІ є формування громадської думки, свідомості, вироблення домінант у системі ціннісних орієнтацій, політичних переваг тощо.

У наш час саме засоби масової інформації відіграють ключову роль у формуванні громадської думки, згладжуючи конфлікти чи стаючи джерелом агресії та нетерпимості щодо вимушених переселенців [36, с. 120].

ВПО є групою, яка може зазнавати різних форм дискримінації через свій статус вимушених переселенців. Дослідження «Звіт за результатами всеукраїнського опитування внутрішньо переміщених осіб та мешканців приймаючих громад» вказує на такі прояви дискримінації ВПО [31, с. 10]:

- обмеження доступу до базових прав: вимушені переселенці можуть стикатися з обмеженнями у доступі до основних прав, таких як освіта, праця, медична допомога.
- отриманням соціальних виплат та пільг від держави. З відповідною проблемою зіштовхувались 52% опитаних переселенців, а у 57% зазнали труднощів із соціальними виплатами та пільгами їх родичі, друзі чи знайомі.
- небажання орендодавців надавати житло переселенцям чи завищення цін є відомою проблемою дискримінації.
- негативна мова і стереотипи: вимушені переселенці можуть стикатися з мовою ворожнечі. Це може включати расистські або ксенофобні уявлення, що призводять до негативного ставлення та дискримінації [31, с. 11-12].

Один із важливих проявів дискримінації вимушених переселенців полягає у використанні мови ворожнечі. Журналісти стають заручниками правової невизначеності щодо мови ворожнечі. Вони стикаються з дилемою: надавати інформацію об'єктивно чи уникати дискримінації [4, с. 8]. Проте, це не означає, що журналісти не можуть надавати правдиву інформацію. Навпаки, вони мають відігравати важливу роль у свідомому усуненні дискримінації, шляхом

забезпечення об'єктивності та розуміння впливу мови на формування стереотипів та передбачення наслідків ворожнечі.

Так, комітет міністрів Ради Європи визначає «мову ворожнечі», як усі форми самовираження, які включають розповсюдження, провокування, стимулювання або виправдання расової ненависті, ксенофобії, антисемітизму або інших видів ненависті на основі нетерпимості, включаючи нетерпимість у вигляді агресивного націоналізму або етноцентризму, дискримінації чи ворожості щодо меншин, мігрантів та осіб з емігрантським корінням [32].

Мова ворожнечі або риторика ненависті – узагальнене позначення мовних засобів висловлювання різко негативного ставлення до «опонентів» – носіїв іншої системи релігійних, національних, культурних або більш специфічних субкультурних цінностей [4, с. 5].

Суб’єктивність тлумачення «мови ворожнечі», визнана законодавством у сфері мови ворожнечі, дійсно перешкоджає розробленню етичних норм для протидії цього. Цей юридичний недолік дозволяє недобросовісним журналістам замаскувати свої заяви з дискримінаційним змістом під прийнятні словесні формулювання. З цієї точки зору, евфемістичні вирази, які пропонуються на відміну від виразів ворожості, можуть служити інструментом свідомого маніпулювання аудиторією. Таким чином, матеріал зберігає ненависть, але зміна мовної форми дозволяє уникнути судового переслідування. Приклади евфемістичних виразів, які можуть використовуватися для маскування негативного ставлення або дискримінації переселених осіб: «мігранти» замість «вимушені переселенці», або «небажані особи» замість «переселенці, які не відповідають вимогам».

Висвітлення подій, героями яких є традиційні об’єкти мови ворожнечі, пов’язане з тими ж проблемами. Не маючи уявлення про професійні стандарти, журналіст ризикує спровокувати соціальний конфлікт. Тому мова йде про проблеми висвітлення інформації, що належить до сфери журналістської етики – як особистої, так і корпоративної. Відповідно постає питання про межі саморегуляції висловлювань журналістів. Адже соціальна відповідальність не

може впливати на проблеми, з якими (хай це буде ілюзорно) загроза кримінальної відповідальності не справляється. Отже, зменшення кількості проявів мови ворожнечі можна досягти тільки свідомим її уникненням.

Так, Т. Ісакова вважає, що мова ворожнечі є класичним прикладом дегуманізації суспільства (криза толерантності), яка спрямована на психологічну девальвацію противника [10, с. 94].

Можна виділити такі закономірності, пов'язані з використанням мови ворожнечі в українських ЗМІ [5]:

- найпопулярнішим джерелом мови ворожнечі є Інтернет (інтернет-видання та соціальні мережі);
- мова ворожнечі є відповіддю на суспільно-політичні процеси й не залежить від типу ЗМІ;
- прояви мови ворожнечі трапляються у всіх українських ЗМІ;
- переважно журналісти передають мову ворожнечі, цитуючи чиюсь заяву без належного коментаря;
- серед причин мови ворожнечі – вплив стереотипів за відсутності часу на перевірку інформації;
- журналісти сприяють формуванню упередженості до певних груп людей, використовуючи ненавмисно негативно забарвлені неологізми.

Очевидно, що розв'язувати проблему мови ворожнечі як теоретично, так і практично досить складно. Однак доцільно говорити про саморегуляцію медіа, дотримання етичних норм і стандартів. Журналісти повинні бути сумліннішими у виконанні своїх обов'язків і свідомо прагнути уникати вживання мови ворожнечі.

Попри неоднозначність тлумачень на саме поняття мови ворожнечі, проблема мовної ненависті в українському суспільстві дійсно існує. Журналісти дуже часто стають його популяризаторами, свідомо чи несвідомо, використовуючи у своїх текстах руйнівні висловлювання чи цитуючи інші.

Прояви мови ворожнечі демонструються стаття Д. Куренной «Від мови ворожнечі до "зустрічаємо своїх": як змінювалося ставлення українців до

вимушених переселенців» від 23 листопада 2022 року [15]. У цій статті авторка аналізує різноманітні повідомлення, які були опубліковані у соціальних мережах, і виявляє наявність ворожнечі та негативного ставлення до вимушених переселенців у цих повідомленнях:

1. «З донецькою та луганською пропискою не турбувати». Цей коментар виражає стереотип, що люди з Донецької та Луганської областей, які мають прописку в цих регіонів, не повинні втручатися або отримувати допомогу в інших місцях проживання. Такий коментар підтримує думку, що переселенці не заслуговують на увагу та допомогу з боку інших громадян, що може призвести до соціальної відчуженості та нерівності.

2. «А навіщо вони нам, кликали Росію, хай живуть із нею». Переселенці з Донецької та Луганської областей вважаються «чужими» і несумісними з українським суспільством. Це створює враження, що переселенці відповідають за конфлікт і мають залишитися з Росією.

3. «Чого це наші діти мають вчитися на контракті, а вони на бюджеті?» . Містить стереотип, що переселенці з Донецької та Луганської областей, які навчаються на бюджетній формі, мають привілеї або переваги в порівнянні з місцевими студентами.

4. «Переселенці, на думку частини суспільства, не тією мовою спілкувалися, не в ту церкву ходили, не за тих голосували». У цьому коментарі висловлюється стереотип щодо мови, релігії та політичних переконань переселенців. Зазначається, що вони не спілкуються українською мовою, не ходять до тієї церкви, яку сприймає частина суспільства, і не підтримують тих політичних сил, за які голосує ця частина суспільства. Це може створювати стереотипи про неприналежність переселенців до української культури, релігійного співтовариства та політичного простору.

Крім того, до негативного образу переселенців із Донбасу додавалися ще й довоєнні стереотипи із часів колишнього президента-втікача Віктора Януковича – «Донбас годує всю Україну», «Донбас ніхто не ставив на коліна», «Донецька мафія» тощо» [15].

Стаття, яка опублікована на порталі «Зміна» І. Сєдової «Що робити з мовою ненависті в інтернеті під час війни Росії з Україною?» від 08 грудня 2020 року, розглядає як основну мету хейту в інтернеті під час війни – підсилення протистояння між етнічними групами, які беруть участь у конфлікті. Ось, наприклад, типовий заголовок такої статті: «Вышла на@@й!» – у Славянске «свидомая» достала «мовой» пассажиров маршрутки». Це, можна сказати, «класика жанру» хейтерів [33]. Бо в цьому тексті йде підбурювання і подальше розпалювання ненависті між російськомовними та українськомовними жителями Донбасу, а вся ця стаття загалом просякнута ненавистю саме до «неадекватних» українців, які протиставляються «хорошим» росіянам» [33].

Говорячи про «мову ворожнечі», неминуче доводиться зіткнутися з проблемою щодо формулювання питання кордонів «свободи слова». Так, наприклад, Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод несе в собі певні підстави для обмеження свободи слова, як поєднання: «з певними формальностями, умовами, обмеженнями чи санкціями, які передбачені законом і необхідні в демократичному суспільстві на користь національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням і злочинам, для охорони здоров'я та моральності, захисту репутації чи прав інших осіб, запобігання розголошенню інформації, отриманої конфіденційно, або забезпечення авторитету та неупередженості правосуддя» (стаття 11) [9, с. 12].

В українському законодавстві також існують ці норми. Так, у ст. 34 Конституції України зазначається, що кожному гарантується право на свободу думки та слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір [14].

Згідно Закону України «Про інформацію», інформація за критерієм «свободи» поділяється на декілька видів: відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна, службова). До відкритої

інформації законодавець відносить будь-яку інформацію, яка не віднесена законом та спеціальним нормативним актом до інформації з обмеженим доступом. Інакше кажучи, якщо хтось забороняє доступ до якоїсь інформації, то має бути обов'язково виданий акт індивідуальної дії, який міститиме норму про те, що така інформація заборонена до широкого розголосу [27].

У демократичному суспільстві за отриману відкриту інформацію можна розповсюджувати, публікувати, повідомляти про неї іншим особам, зберігати, і поширювати будь-яким способом [23]. Проте, слід уточнити, що це стосується загальної інформації, яка не порушує права на приватність та особисті дані. «Збирання, зберігання і поширення особистої інформації мають бути здійснені згідно з відповідними правовими нормами та захистом приватності» [30]. Тому, при розповсюдженні інформації необхідно дотримуватись принципів приватності, етики та враховувати відповідні правові норми, щоб забезпечити захист прав інших осіб.

У журналістиці існують чотири основні методи управління суспільною свідомістю. Виділимо методи, які використовують журналісти, висвітлюючи інтолерантні теми чи конструюючи медіаобрази [17, с. 13]:

- використання автором таких виразних засобів, які непомітно для читача формують у нього певне ставлення до описуваної ситуації чи події або їх учасникам;
- використання прямих авторських оцінок, які демонстрували б читачеві «правильне» відношення до описуваних явищ чи ситуацій;
- використання різноманітних пояснюючих схем, необхідних для того, щоб показати читачеві певну логіку розуміння описуваного явища чи події;
- демонстрація такої моделі поведінки в межах описуваних подій чи ситуацій, яка, на думку автора, є найрозумнішою.

На основі наведених методів управління суспільною свідомістю визначимо варіанти розвитку висвітлення проблем ВПО у ЗМІ [2, с. 46]:

- захист «наших» та протистояння «чужим», що є підґрунтям для культури екстремізму, ксенофобії, тероризму тощо;

- у центрі власне «Я»;
- культура діалогу та толерантності.

Отже, для формування певного образу подій чи явищ журналісти використовують два основних методи: забарвлений опис та пряму авторську оцінку. Ці методи дозволяють їм впливати на сприйняття аудиторії і формувати певні настрої та емоції. Тому, можна дійти невтішного висновку, що «образ ворожнечі» – це вже певний сконструйований медіаобраз, спрямований на агресію чи ненависть за допомогою риторики «мови ворожнечі».

Німецькі соціальні психологи сформулювали поради, які допомагають зрозуміти стратегію роботи на рівні держави з інтеграції вимушених переселенців та запобігання дискримінації. Ці рекомендації можуть бути також орієнтиром для ЗМІ з точки зору розуміння підходів держави до вирішення проблем вимушених переселенців [2, с. 47]:

- у громадян має бути чітке розуміння того, що відбувається і плани керівництва на майбутнє. Невизначеність народжує невпевненість, тривогу й обурення;
- не потрібно допускати експлуатації гострої теми політичними партіями, розпалювати чи використовувати її в егоїстичних цілях;
- потрібно уникати формування дискурсу протистояння вимушено переміщених осіб та приймаючих їх громад через доступ до певних матеріальних ресурсів (житловий фонд, ліки, субсидії, місця в школах або дитячих садочках тощо). Це гарантовано призводить до росту конфліктів, боротьби і, як наслідок, ненависті;
- гостра проблема в середньостроковій та довгостроковій перспективі може виявитися ключем до вирішення інших серйозних проблем. У випадку з вимушеними переселенцями – дозволяє отримати нову якість нової робочої сили та зняти проблеми кваліфікованих робітників у різних сферах;
- люди бояться невідомого, інакшого, незвичного. Прямі контакти з так званими «чужими», «інакшими» знімають напругу й розвіюють упередження;
- зменшення солідарності громад наносить шкоду локальним

середовищам та підриває готовність допомагати одне одному. Необхідно разом шукати солідарність, об’єднуватися та знаходити вирішення проблем.

Також, вимушено переміщені особи потребують інформації [2, с. 48]:

- практичної інформації для порятунку життя: усе, що стосується виїзду з небезпечних територій: перепустки; перетин блокпостів; безпечні виїзди та дороги; нові закони; контакти (особи та організації), які можуть надати допомогу та консультації щодо безпечного виїзду. Крім того, важливим є спільний досвід осіб, які вже виїхали з небезпечних територій.
- практичної інформації для облаштування життя після вимушеного переїзду: контакти (особи та організації) куди можна звертатися за першочерговою допомогою; реєстрація та інформування про права; юридична допомога; інформація щодо гуманітарної допомоги – від предметів гігієни до продуктів харчування, одягу, меблів; поради та інформація з приводу житла та працевлаштування; запити про розшукуваних осіб, допомоги у відновленні зв'язку з родичами, друзями та сусідами, які були розлучені внаслідок конфлікту або переселення.

Розуміння інформаційних та комунікаційних проблем вимушених переселенців допомагає медіа ефективніше контактувати та співпрацювати. Це є важливим кроком у поліпшенні доступу до необхідної інформації. Варто знати джерела, якими користуються громадяни України на тимчасово окупованих територіях (непідконтрольні Україні) та на території України.

Нині мешканці територій не підконтрольних урядові України інформацію отримують [35]:

- одне від одного – сусіди, родичі, знайомі;
- через мобільний зв’язок;
- через локальні ЗМІ, що їх видає чинна влада цих територій;
- через соціальні мережі;
- через новинні сайти;
- через українське радіо та ТБ, у разі мовлення на цих територіях;
- через міжнародні та українські гуманітарні місії.

В іншій частині країни найбільш поширеними джерелами інформації для вимушених переселенців є [35]:

- люди, які раніше виїхали з тимчасово окупованих територій;
- волонтери, які працюють у сферах допомоги та облаштування вимушених переселенців;
- гарячі лінії, створені спеціально для інформування та допомоги вимушених переселенців;
- соціальні мережі та спеціально створені сторінки груп, які допомагають вимушеним переселенцям;
- церкви та релігійні установи;
- місцеві та національні телевізійні канали;
- місцеві та національні новинні сайти;
- громадські організації, які опікуються вирішенням проблем та адресною допомогою вимушеним переселенцям;
- міжнародні та українські благодійні фонди.

Натомість ЗМІ фокусуються на наступній інформації [35]:

- статистичні дані в різноманітній інтерпретації;
- констатація проблем вимушених переселенців;
- політизація проблеми та активне її використання політичними лідерами, особливо напередодні виборів будь-якого рівня;
- крайнощі при описуванні життя вимушених переселенців – транслюються образи або жертв, або дармоїдів;
- стереотипи щодо вимушених переселенців – мовляв, «усі вони є сепаратистами та зрадниками, а претендують на такі ж соціальні блага, як і інші», «держава витрачає великі кошти на переселенців, що через них і жителі міст не можуть знайти роботу й орендувати житло»;
- думки, що багато внутрішньо переміщених осіб не хочуть працювати, а лише жити за рахунок держави та інших людей – хоча насправді дуже часто вони не можуть знайти роботу у зв’язку з потребою перекваліфікації та адаптації до нових умов.

Тому, вимушеним переселенцям у ЗМІ бракує інформації про те, що їм робити; не вистачає точок зору спікерів, які могли б говорити від імені ВПО, доносити настрої та проблеми зсередини; бракує саме локальної – місцевої – точної, достовірної інформації про різноманітні сфери життя. Тому журналісту, висвітлюючи в ЗМІ проблему вимушених переселенців, варто пам'ятати, що [3, с. 61]:

- майже всі внутрішні переселенці (за рідкісними винятками) є громадянами України. Відповідно, вони мають ті самі права, що й інші громадяни України, включно із правом на свободу, захист від катувань, свободу вираження поглядів і захист від дискримінації. Спроби фактичного обмеження цих прав є таким самим правопорушенням, як і вчинені стосовно будь-яких громадян України. Відокремлювати внутрішніх переселенців від громадян України є некоректним (приклад: заголовок «Українці не хочуть здавати житло переселенцям зі Сходу»);

- вимушене переселення внаслідок окупації чи війни є травматичною, або і трагічною ситуацією для переселенців. Його не варто розглядати, як тест на політичну лояльність чи відданість певному політичному табору. Внутрішні переселенці – люди, які не мали наміру покинути свої домівки, але були змушені зробити це, рятуючи себе і своїх близьких. Тож ставлення до всіх переселенців, як до «прихованих прихильників Росії» чи, навпаки, «відданих єдиній Україні», може призвести до некоректного висвітлення їх становища;

- проблематика внутрішніх переселенців, як і біженців з України в інших країнах, активно використовується в політично пропагандистських цілях. Тому за її висвітлення особливо важливим є дотримання журналістських професійних стандартів: критичне ставлення до повідомлень із непідтверджених джерел; використання перевірених даних, зокрема цифр; перевірка фактів (якщо мова йде про конфліктні ситуації за участі переселенців);

- внутрішні переселенці походять із різних соціальних, етнічних, майнових, релігійних, професійних та інших спільнот. Вони так само

різноманітні, як мешканці інших регіонів України. Намагання, навіть мимохіть, представляти їх, як гомогенну спільноту – призведе до викривлення і спрощення їх справжньої ситуації і їх потреб.

«У процесі взаємодії люди часто використовують інших осіб задля досягнення своїх цілей. Подібний соціальний вплив є маніпулятивним. Це може ускладнювати спілкування, призводити до конфліктів» [12, с. 121]. Окрім мови ворожнечі, існують аспекти, пов'язані з маніпулятивними техніками, які використовуються у висвітленні проблем вимушених переселенців. Ці техніки можуть включати використання матеріалів, спрямованих на виклик жалість або навпаки, героїзацію або демонізацію вимушених переселенців, а також наголос на їх статусі у контексті правопорушень. Маніпулятивні техніки із матеріалами спрямовані на емоційну або інтелектуальну реакцію глядачів або читачів [12]:

1. Використання матеріалів, спрямованих на виклик жалість або навпаки: Ця техніка полягає в тому, щоб намагатися спровокувати сильну емоційну реакцію у глядачів або читачів, показуючи найбільш трагічні аспекти життя вимушених переселенців. Це може включати висвітлення їх страждань, бідності, втрати рідних тощо.

2. Героїзація або демонізація вимушених переселенців: Ця техніка полягає в тому, щоб уявити вимушених переселенців як героїв або ж злочинців. Використовуючи певний контекст чи перекручуючи факти, медіа можуть створити позитивне або негативне враження про вимушених переселенців. Наприклад, можуть показувати вимушених переселенців як жертв недоліків системи або, навпаки, звинувачувати їх у правопорушеннях.

3. Наголос на статусі вимушених переселенців у контексті правопорушень: Ця техніка полягає в тому, щоб підкреслити зв'язок вимушених переселенців зі злочинами або загрозою безпеці. Це може бути зроблено шляхом висвітлення інцидентів, в яких вимушені переселенці брали участь, що викликає негативну уяву про всю переселенців. Ця техніка може бути спрямована на маніпулювання громадською думкою та створення негативних упереджень та стереотипів щодо вимушених переселенців.

Ці маніпулятивні підходи можуть створювати спотворене сприйняття та сприяти формуванню стереотипів, упереджень та дискримінації. Використання їх може ускладнити розуміння проблем, з якими стикаються вимушені переселенці. Це може підірвати емпатію та сприяти поширенню негативних уявлень про переселених осіб.

Отже, вимушене переселення є складною ситуацією, яка може порушити права та гідність людей, тому важливо надавати їм захист та допомагати відновити життя. Це означає, що суспільство повинно забезпечувати вимушеним переселенцям доступ до основних прав, таких як: право на життя, безпеку, житло, харчування, освіту та медичну допомогу. Забезпечення об'єктивності, точності та врахування етичних аспектів у висвітленні є важливим завданням для журналістів, медіа та всіх, хто має можливість впливати на громадську думку. Врахування всіх аспектів, включаючи мову ворожнечі, маніпулятивні техніки та інші фактори, допоможе забезпечити більш об'єктивне та справедливе висвітлення проблем вимушених переселенців.

Журналісти як автори публікацій у засобах масової інформації можуть відігравати важливу роль у висвітленні і привертанні уваги до потреб та прав вимушених переселенців. Проте це повинно відбуватися з повагою до гідності та прав цих людей. Засобам масової інформації треба уникати упереджень та стереотипів, а замість цього ставити на перше місце об'єктивну та точну інформацію.

РОЗДІЛ 2
СУПРОВІДНА ЗАПИСКА ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

2.1. Опис та обґрунтування творчого проєкту

Підготовлений на захист кваліфікаційної роботи бакалавра творчий проєкт становить самостійно розроблені та зверстані радіопрограми, а саме – цикл для проєкту «НЕумовно», який складається з 3 радіопрограм. Цей цикл має загальний хронометраж 45 хвилин і присвячений проблемам вимушено переселених осіб. Метою творчого проєкту є висвітлення та привертання уваги громадськості до проблем, з якими стикаються вимушені переселенці. Ця тема є дуже актуальною, оскільки повномасштабне вторгнення Росії в Україну змушує людей залишати свої домівки та шукати нові місця проживання. Наші радіопередачі – це історії вимушених переселенців, які змогли соціалізуватися, започаткувати бізнес, налагодити побут.

Першим етапом роботи над проєктом було дослідження інформаційного простору, зокрема аналіз подібної проблематики, представленої у ЗМІ та реалізованих проєктах. Це дозволило визначити унікальність та особливість презентованих матеріалів. Зокрема, було виявлено, що багато матеріалів на цю тему зосереджено у форматі новин та онлайн-публікацій, але бракує радіопроєктів, які б могли би розповісти про переселенців у позитивному ключі.

Таким чином, основною ідеєю проєкту є розповіді самих українців, які через війну змушені були починати життя в інших регіонах і країнах. Цей підхід надає можливість почути голоси людей, які пройшли через переселення, їхні думки, емоції та досвід. «Нічого про нас без нас» – цей підхід правозахисної журналістики став основою для створення епізодів для подкасту «НЕумовно», що вважаємо основною перевагою цього проєкту.

Подкаст – це можливість широкого поширення іннформації за допомогою інтернету та ауіоплатформ, які забезпечують доступ до аудіоматеріалів у будь-якому місці та у будь-який час. Це дозволяє залучити широку аудиторію, яка

має інтерес до теми, і сприяє поширенню інформації про проблеми вимушеного переселення.

Епізоди, що були створені в межах творчого проєкту, в повній мірі відповідають концепції подкасту «НЕумовно», що має на меті розповідати про українців з активною громадянською позицією, чутливі категорії населення, права яких порушуються, людей, що прагнуть побудувати демократичне суспільство тощо. Епізоди нашого творчого проєкту присвячені життю внутрішньо переміщених осіб, що змінили місце проживання в межах України та виїхали за кордон.

Перспективи творчого проєкту пов'язані з підготовкою нових історій переміщених осіб, знайомство з їхнім досвідом. Кожна історія важлива, бо за кожною з них стоять долі українців. Їхній досвід може бути корисним для інших, допомогти в критичній ситуації, стати алгоритмом вирішення проблеми тощо. Тому створення таких аудіоматеріалів матиме тривалу актуальність для українського суспільства.

2.2. Опис цільової аудиторії та особливостей просування продукту

У цілому проєкт «НЕумовно» адресований широкому колу аудиторії прогресивного українського суспільства, яке цікавиться темою дотримання прав людей, правозахисною журналістикою, історіями людей чутливих категорій. У цьому контексті вік, стать, освіта, соціальний статус людини не мають особливого значення, оскільки 2022 рік кардинально змінив життя всіх без вийнятку українців. Важливим аспектом прослуховування матеріалів є доступ до платформи SoundCloud.

Епізоди, присвячені життю переміщених українців, що увійшли до нашого творчого проєкту, також адресовані широкому колу слухачів. У першу чергу це спільнота вимушених переселенців. Оскільки основною метою проєкту є висвітлення проблем, з якими стикаються вимушені переселенці, ця аудиторія є головною цільовою групою. Вона включає людей, які були змушені залишити свої домівки через вторгнення, або тих, хто переживає наслідки

війни. Вони можуть шукати підтримки та розуміння, а також почути особисті історії інших переселенців, щоб відчути солідарність та співпереживання. Для просування продукту серед цієї аудиторії, актуальним вважаємо використання соціальних мереж: Facebook, Instagram, доречним виглядає створення веб-сайту проєкту.

Серед цільової аудиторії виділяємо молодь. Спілкування з молоддю є важливим і перспективним, оскільки вони мають потенціал стати агентами змін у суспільстві. Для них продукт може просуватися через аудіоплатформи, соціальні медіа та навчальні заклади в межах вивчення дисциплін, проведення факультативів та освітніх заходів.

Проєкт може зацікавити громадян, які працюють у громадському секторі. Це активісти, представники громадських організацій, волонтери, які опікуються міграційними процесами й допомагають вимушеним переселенцям. Для просування продукту серед цієї аудиторії варто презентувати проєкт на спеціалізованих семінарах і вебінарах, співпрацювати з громадськими організаціями, психологічними службами, волонтерськими центрами.

Крім того, проєкт може стати освітнім матеріалам для різних категорій громадян. З одного боку це доросла аудиторія, для якої рівність прав людей є пріоритетною цінністю. З іншого боку, ці епізоди будуть корисними для менш обізнаних слухачів, для яких притаманне стереотипне мислення. Саме запропоновані теми можуть розвінчувати стереотипи і упередження, що сприятиме освіченості громадян.

Залежно від цих характеристик аудиторії, пропонуємо такі стратегії просування проєкту:

1. Для збільшення аудиторії варто використовувати соціальні медіа: Facebook, Instagram, де буду публікувати аудіо та інформаційний контент, який надихне громадськість до дії, емпатії та підтримки вимушених переселенців. Створення сторінок проєкту в соціальних медіа дозволить зосередитись на його промоції. Регулярна публікація нових епізодів радіопрограм, анонсів, фото, відео сприятимуть приверненню уваги й розширенню аудиторії.

2. Співпраця з лідерами думок, для яких соціальні проєкти – серед пріоритетних тем: блогерами, журналістами та інфлюенсерами.

3. Рекламні кампанії: таргетування оголошень за соціально-демографічними характеристиками, інтересами та розташуванням, щоб досягти максимальної ефективності. Запуск рекламних кампаній на соціальних медіа або інтернет-ресурсах, щоб залучити цільову аудиторію. Цей варіант можливий, якщо проєкт буде пітриманий грантовою програмою.

Чимале значення в медіаменеджменті відіграє монетизація проєктів – шляхи та способи фінансування, що забезпечують більш-менш стабільний і тривалий їхній життєвий цикл. Можливі варіанти монетизації проєкту: пряма реклама, благодійні внески та пожертви, грантова підтримка.

Пряма реклама. Залучення партнерів та рекламодавців, які мають інтерес до теми вимушених переселенців. Це можуть бути міжнародні та національні гуманітарні організації, які працюють з вимушеними переселенцями, Наприклад: Червоний Хрест, ЮНІСЕФ, UNHCR, Міжнародна організація з міграції (IOM) та інші. Вони можуть мати інтерес у співпраці з проєктом та фінансуванні реклами для збільшення свідомості про проблеми вимушених переселенців. Також можна залучити університети та дослідницькі центри, які спеціалізуються на дослідженні міграційних питань. Вони можуть бути зацікавлені у співпраці і розміщенні реклами для залучення уваги до своїх досліджень та програм.

Реклама в радіопрограмах. Пропозиція для партнерів та рекламодавців для розміщення рекламних оголошень або спонсорських повідомлень під час радіопрограм. Це може бути реклама перед початком відтворення програми або інтеграція рекламних повідомлень в середині програми.

Соціальна реклама. Оскільки проєкт соціальний і не має на меті отримання прибутку, то інформацію про проєкт можна розмістити на сітілайтах, бігбордах тощо.

Благодійні внески та пожертви. Створення механізму для збору благодійних внесків та пожертв для підтримки проєкту. Це може бути веб-сайт

та онлайн-платформи. Створення спеціальної сторінки на веб-сайті, де люди зможуть здійснювати благодійні внески або пожертвування. Використовувати для цього тільки безпечні платіжні системи, які дозволяють людям зручно та безпечно вносити кошти. Можливим є використання онлайн-платформ для збору коштів: GoFundMe, Kickstarter або Patreon.

Проєкт може бути підтриманий через *грантові програми.* Наприклад, грантова програма «Гранти для соціальних ініціатив» від центру розвитку «Час змін». В рамках цієї програми надається фінансова підтримка для проєктів, спрямованих на соціальну підтримку та інтеграцію переселенців. Ще одну грантову програму «Підтримка соціально вразливих груп» надає фонд «Соціальні ініціативи». Вона спрямована на фінансування проєктів, що підтримують соціально вразливі групи, зокрема вимушених переселенців. Ці гранти дозволили би отримати фінансову підтримку для створення радіопрограм та розвитку проєкту в цілому.

Грантові кошти традиційно є потужним поштовхом для створення проєкту, закупівлю технічного обладнання, виробництво продутку, його просування. Крім того, наявність грантової підтримки демонструє довіру інших організацій та допомагає залучити більше уваги до проблем вимушених переселенців. Але грантові програми короткотривалі в часі, тому команда проєкту має на постійній основі дбати про пошук нового фінансування.

Отже, цільова аудиторія проєкту – це широке коло аудиторії, від молоді до дорослих, з різним рівнем освіти та майновим станом. Важливо враховувати соціально-психологічні властивості аудиторії, зокрема їх світогляд, цінності, мотивацію та ідентичність. Основна цільова група – спільнота вимушено переселених осіб, які шукають підтримки, розуміння та співпереживання. Для успішного просування проєкту можна задіяти соціальні медіа, співпрацю з впливовими особистостями, рекламні кампанії, а також розглянути можливості прямої реклами, благодійних внесків та пожертв та отримання грантової підтримки. Ці стратегії допоможуть залучити увагу широкої аудиторії, забезпечити фінансову підтримку проєкту та підвищити його ефективність.

2.3. Формально-змістові характеристики проєкту

Творчий проєкт складається з трьох епізодів для подкасту «НЕумовно». Два з них мають хронометраж 11 хвилин, третій епізод триває 22 хвилини. Вони мають різне жанрове втілення, містять статистичну інформацію з офіційних джерел, інтерв'ю з героями, експертні оцінки тощо.

Перший епізод – це інтерв'ю з активістом і керівником волонтерського руху «Будуємо Україну Разом» (БУР) Юрієм Дідулою. Програма має хронометраж 11 хвилин. У цьому інтерв'ю Юрій розповідає про волонтерську діяльність та допомогу ВПО. Цей епізод в більшій мірі знайомить слухачів із діяльністю організації «Будуємо Україну Разом», яку утворили в 2014 році для відновлення зруйнованих будинків на сході України. Волонтерський рух БУР допомагає тим, у кого в результаті обстрілів постраждали домівки, активісти відновлюють житло українців, надають гуманітарну допомогу постраждалим. Тому ми прагнули ознайомити аудиторію із волонтерською організацією та дати глибше розуміння важливості волонтерської діяльності, її впливу на суспільство. Для підготовки радіопрограми ми скористалися різними джерелами інформації. Це офіційний сайт громадської організації, соціальні мережі Юрія Дідули, публікації в медіа про БУР, а також безпосереднє спілкування з самим активістом.

Організація БУР залучає багато молодих людей, оскільки вони мають більше сил та витривалості для вирішення складних завдань. Волонтерська робота відіграє важливу роль у суспільстві і має багато позитивних наслідків: сприяє згуртованості людей, розвитку соціальної відповідальності, співпраці та солідарності серед громадян. Добровольці допомагають людям у складних ситуаціях та покращують якість життя уразливих груп населення. Тому через інформування ми прагнули ще й зацікавити молоду активну аудиторію до волонтерської діяльності.

Другий епізод – це інтерв'ю з Ангеліною Тесленко, підприємицею та внутрішньою переселенкою. Програма має хронометраж 22 хвилини. У цьому інтерв'ю героїня розповідає про свою власну історію, втрату будинку й бізнесу

в Маріуполі внаслідок повномасштабного вторгнення, процес відновлення підприємницької діяльності у Запоріжжі. Головною метою цієї програми є мотивація щодо адаптації на новому місці, та історія відкриття зруйнованого бізнесу в іншому місті. Інтер'ю проводилось в онлайн форматі, через платформу Zoom, але на якість звуку це не вплинуло. Для підготовки цього епізоду ля збору інформації користувалась сторінкою Ангеліни в соціальній мережі.

Цей епізод знайомить аудиторію з досвідом Ангеліни Тесленко, а саме: її діяльністю в Маріуполі, рішенням залишити рідне місто, пережитими емоціями, викликами, з якими довелося зустрітися уже в Запоріжжі та успіхами, яких вона досягла, відкривши власну справу. Героїня розповідає про свою мотивацію, а це в свою чергу надихає інших громадян, хто має схожу історію, але сумнівається. Позитивна тональність інтерв'ю сприяє розумінню того, що все можливе, що будь-яку ідею можна реалізувати навіть у таких непростих умова, якщо є бажання й мотивація. Більше того, героїня дає конкретні поради, як можна запустити невеликий бізнес, звідки взяти фінансування, як вийти на ринок послуг тощо. Ця програма надає позитивний приклад та мотивацію для українців, які розглядають можливість початку нового бізнесу, навіть, у складний час війни. Ангеліна Тесленко ділиться своєю історією успіху та наголошує на наявності різноманітної допомоги та можливостей, які можна використовувати для розвитку бізнесу. Ця історія служить прикладом непохитної віри у власні сили та вміння.

Третій епізод – це радіонарис, в якому йдеться про історію двох дівчат, що після повномасштабного вторгнення змушені були виїхати з України до Німеччини. Йдеться про виклики і труднощі, з якими стикаються українські переселенці, а також про позитивні прояви солідарності та підтримки з боку німецьких громадян. Програма включає історії переселенців, які діляться своїм досвідом адаптації до нової країни, пошуку житла та процесом соціалізації. Героїнями епізоду стали Вікторія й Дарина, мешканки Запоріжжя, які сьогодні живуть у Німеччині.

Під час підготовки цього епізоду ми використовували офіційне джерело, а саме статистику від Організації Об'єднаних Націй, яка демонструє кількість українських переселенців, яких прийняла Німеччина з 24 лютого 2022 року. Також було проведено інтерв'ю з героїнями, проте в епізоді розповідь відбувається від 3 особи, що дало можливість створити історії з живими голосами самих героїнь. Синхрони, що використані в подкасті, переважно містять емоції героїнь, їхні переживання та відчуття. Жанр радіонарису було обрано свідомо, оскільки була мета – не просто розповісти хронологію переміщення й перебування в Німеччині, а на тлі цих історій показати відчуття людей, їхні переживання й емоції.

Щодо структури епізодів, то вона напряму залежить від обраного жанру. Якщо говорити про інтерв'ю, то будова цих матеріалів традиційна. Початок містить інформацію про героя, його сферу діяльності, бекграунд. Саме такий лід дає слухачеві уявлення про героя, формує розуміння того, чому образ саме цієї людини зацікавив авторку. Питання сформовані в логічній послідовності, що зумовлено метою інтерв'ю. В епізодах ми не розповідаємо про конкретну подію, що має чіткий часовий проміжок, для нас важливо донести громадянську позицію героя, його мотивацію, розповісти про різні вектори його діяльності, хто йому допомагає, що вдається і які проблеми існують. Тому не йдеться про подієве інтерв'ю і хронологію питань. Наша мета – через відповіді на питання розповісти унікальну історію героя, тому було обрано жанр портретного інтерв'ю.

Щодо радіонарису, то структура теж підпорядкована логіці викладу. Хоча певну хронологію розповіді простежити можна, оскільки історія дівчат має конкретний початок з певним перебігом подій. Тому початок епізоду – це узагальнена інформація про кількість українців, що виїхала за кордон, країни, які найбільше прийняли наших громадян. Основна частина радіонарису – це власне сама історія дівчат із їхніми коментарями. Фінал традиційно містить узагальнення авторки, що оптимістично налаштовує аудиторію.

2.4. Особливості оформлення проєкту

Проєкт «Неумовно» має вже сформований впізнаваний звуковий образ, тому епізоди в межах творчого проєкту було виконано з традиційним звуковим оформленням. Воно складається з заставки, відбивки, джинглів, звукового тла.

Варто зазначити, що в межах проєкту пріоритетом є історії героїв, тому звукове оформлення виконує допоміжну функцію, воно відтіняє розповідь, створюючи нейтральний звуковий образ. Звукове тло не переобтяжує зміст історії, не несе додаткових сенсів, не має на меті привернути увагу чи активізувати фантазію аудиторії, тому не містить активних звуків, шумів чи акордів, які би виходили на перший план.

Заставки і відбивки традиційно ідентифікують проєкт, вирізняють його з поміж інших аудіоматеріалів. Джингли, що також звучать в межах епізодів, ідентифікують радіостанцію «Юніверс», у співпраці з якою реалізується подкаст «НЕумовно».

Основним виражальним засобом творчого проєкту є слово, що реалізується у двох сферах: логічній та емоційній. Логічна виявляється через логіку викладу тексту, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, а емоційна – через інтонацію мовця, що виголошує текст. У цьому контексті важливим є тембр голосу, паузи, мелодика, логічні наголоси тощо. Якщо говорити про інтерв'ю, то величезне значення має голос героя, який може дати багато додаткової інформації, а саме: передати хвилювання, злість, позитивний настрій. Паузи можуть говорити про сумніви, роздуми, натякати тощо. У цьому і полягає цінність інтерв'ю в аудіоформаті.

Герой першого епізоду Юрій Дідула має приємний тембр, дружній тон голосу, середній темп мовлення, що сприяють формуванню позитивного образу мовця, впевненого в собі. Це створює асоціативний ряд довіри, що дуже важливо для лідерів громадської думки, які здатні повести людей за собою. Тому таким мовцям аудиторія довіряє, вони створюють образ людини, що може допомогти, зрозуміти, посприяти, що є досить результативним з позиції волонтерської діяльності.

Героїня другого епізоду Ангеліна Тесленко також має приємний, досить високий тембр голосу, має розслаблену манеру мовлення, середній темп, паузи, що характерні для героїні, зазвичай, є пов’язані з роздумами, спогадами, що передає тональність живої розмови. Такі інтонаційні характеристики героїні створюють образ звичайної дівчини, однієї з тисяч людей, що змушені були починати життя спочатку. Це вселяє віру у те, що відкрити новий бізнес на новій території – справа реальна для тих, хто має бажання розвиватися в Україні навіть під час війни, навіть без великого капіталу і сталої команди. Тобто це може мотивувати слухачів, розвіяти сумніви у тих, хто їх має, допомогти прийняти рішення тощо.

Голоси героїнь третього епізоду Вікторії й Дарини можемо чути тільки у синхронах, дівчата мають середні жіночі тембри, не надто широкий діапазон і невисоку дзвінкість голосів, що передає їхній психо-емоційний стан непевності й сумнівів. У цьому контексті досить дзвінкий голос авторки відтіняє пряму мову героїнь, а розмовний стиль подачі інформації сприяє ефективному сприйняттю історій про переселенок.

Отже, звукове оформлення подкастів розглядаємо у двох площинах. З одного боку це звукове втілення самого змісту (інтонаційні характеристики мовця, голосова подача матеріалу тощо), а з іншого звукові елементи епізодів, що структурують матеріал, роблять його більш ефективним для сприйняття аудиторії.

2.5. Технічні і програмні засоби

Методика підготовки епізодів подкасту цілком відповідає методиці підготовки радіопередачі, тому після роботи з джерелами інформації, спілкування з героями випусків, було здійснено роботу із розшифровки аудіо записів, написано сценарії, сформовано монтажні листи. На кожному етапі робота контролювалась керівником проєкту, редагувались питання, тексти, визначалась послідовність викладу для досягнення найкращого ефекту та зрозумілості для слухачів.

При створенні епізодів подкасту було використане непрофесійне обладнання, зокрема, диктофон мобільного телефону для запису основного тексту. Оскільки інтерв'ю проводились у режимі онлайн, то для спілкування було використано платформу відеоконференцій «Zoom». Для монтажу використовувалась програма «InShot», яка є безкоштовною і доступною для завантаження через магазини додатків «Play Market» і «App Store». Цей інструмент забезпечив зручні та функціональні можливості для обробки аудіофайлів і допоміг створити якісний аудіомотаж.

Підготовка епізодів подкасту також стала можливою завдяки співпраці з інтернет-радіостанцією «Юніверс», яка надала основні елементи звукового оформлення, що відповідали основній концепції проєкту «НЕумовно». Тому стилістика епізодів нашого творчого проєкту не відрізняється від інших і доповнила цей проєкт новими матеріалами.

2.6. Зв'язок із творчим доробком (портфоліо)

За час навчання мій творчий доробок склав 22 журналістські матеріали (див. Додаток 1). Більшість матеріалів (75%) були опубліковані на інтернет-радіостанції «Юніверс», що зумовлене колом моїх практичних та наукових інтересів, а також спеціалізацією, за якою я здобувала освіту.

Протягом навчального процесу мною було успішно пройдено сім практик – на інтернет-радіо «Юніверс» та на телестудії «Юніверс-ТБ». Відповідно більшість матеріалів були створені під час навчальних та виробничих практик в межах освітнього процесу. Найбільше часу зайняв матеріал «Класична музика та варіації» (див. Додаток 1) під час проходження практики на телестудії «Юніверс-ТБ». Матеріал вимагав значної підготовки, оскільки включав написання тексту, підбір відеоряду, озвучування та монтаж.

Найпродуктивнішим було проходження практик на інтернет-радіо «Юніверс». Ефективності даної практики сприяли декілька факторів.

1. Покращення дикції. Під час практики на інтернет-радіо «Юніверс» я проводила прямі ефіри, що вимагало добре вичитати текст, щоб грамотно його

вимовляти. Це значно покращило мою дикцію та уміння передавати інформацію чітко та зрозуміло.

2. Різноманітність форматів програм. Я мала можливість записувати різноманітні радіопрограми, такі як інтерв'ю, радіонариси, новини, подкасти, спічі тощо. Це дозволило мені розширити свої навички в різних жанрах та дослідження нових форматів радіопрограм.

3. Навички роботи в ефірі. Я зрозуміла, як ефективно вести розмову в прямому ефірі, контролювати час та підтримувати інтерес слухачів протягом програми.

4. Творча свобода. На інтернет-радіо «Юніверс» я мала можливість самостійно обирати теми програм, розробляти їх концепцію та створювати власний та авторський контент. Це надавало мені творчу свободу та стимулювало розвиток моєї особистості.

Тема кваліфікаційної роботи та реалізований творчий проєкт напряму пов’язані із портфоліо загалом, оскільки цей проєкт став значущим доповненням до мого журналістського портфоліо. Реалізація теми про вимушено переселених осіб для проєкту «НЕумовно» дозволила мені глибше дослідити та розкрити актуальну соціальну проблему. Цей проєкт допоміг мені розвинути не лише мої професійні навички журналіста, але й свідоме ставлення до соціальних проблем та вміння презентувати їх у медійному форматі, а саме у форматі радіопрограм.

В цілому, мій творчий доробок, який складається з 22 журналістських матеріалів і включає роботу на інтернет-радіо «Юніверс» та телестудії «Юніверс-ТБ», є важливою частиною мого професійного розвитку та відображає мої досягнення в журналістиці.

ВИСНОВКИ

Глобальна проблема вимушених переселенців – одне із найактуальніших та складних питань, які стоять сьогодні перед світовим співтовариством. Важливо не лише висвітлювати їхні страждання та вразливість, але й надавати їм можливість розповісти свої історії та сприяти їхній інтеграції у новому середовищі.

Термінологія розмежовує поняття про вимушених переселенців та встановлю відмінності від інших форм міграції. Дослідники використовують різні тлумачення поняття вимушених переселенців, але усі вони наголошують на тому, що це особи, які масово змушені покинути свої місця проживання у зв'язку з небезпечною ситуацією на території своєї країни. Вимушені переселенці відрізняються від інших форм міграції, і їхня ситуація потребує особливої уваги та підтримки з боку уряду, громадськості та міжнародного співтовариства.

ЗМІ відіграють важливу роль у формуванні уявлень та ставлення до вимушених переселенців У процесі дослідження були виявлені певні прояви дискримінації переміщених осіб, які транслюються в ЗМІ. Основні прояви дискримінації включають: використання мови ворожнечі, ширення стереотипів та упереджень, маніпулятивні техніки. Прояви дискримінації та ворожнечі у ЗМІ можуть спотворювати сприйняття цієї групи людей, сприяти формуванню стереотипів та упереджень. Проєкт вказує на необхідність уникання будь-якої дискримінації у ЗМІ та ставлення на перше місце об'єктивної та точної інформації.

Під час теоретичного дослідження виявлено, що висвітлення проблем вимушених переселенців у ЗМІ доцільно розглядати з урахуванням етичних аспектів та дотримання прав людини, адже люди, що змушені змінити місце проживання, автоматично залишаються без робочого місця, житла та захисту.

Творчий проєкт – це цикл інформаційних радіопрограм складається з 3 матеріалів, які відповідають поставленим цілям та вийшли в межах проєкту

«НЕумовно» на інтернет-радіостанції «Юніверс». Кожна з радіопрограм фокусується на різних аспектах, присвячених життю вимушених переселенців, дозволяючи глибше розуміти життя ВПО.

Перевагами проєкту є не тільки розповіді історії людей, що змушені були лишити свій дім. Важливою є демонстрація контексту проблеми: статистичні дані, аналіз правових аспектів, експертні оцінки тощо. Це надає повну картину становища та розуміння проблеми.

Творчий проєкт логічно вписується у журналістський доробок, зібраний за 4 роки навчання на факультеті журналістики ЗНУ, оскільки більшість матеріалів зроблені для інтернет-радіостанції «Юніверс». Із 21 матеріалів портфоліо 14 зроблено на радіостанції. Це переважно інформаційні матеріали, подкасти та інтерв'ю, що вийшли в ефірі інтернет-радіостанції «Юніверс» або сценарії до програм, тому що через війну завдання на виробничій практиці були саме такого формату. Представлено 3 телевізійні матеріали в студентській телестудії «Юніверс-ТБ», а саме в проєкті «Назнімали». Та 4 інтернет-матеріали опубліковано на сайті інтернет-радіостанції «Юніверс».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абдулліна М. Робота для ВПО: кого шукають роботодавці. *Економічна правда.* URL : https://www.epravda.com.ua/columns/2023/01/23/696249.

2. Бетц М., Буроменьский М., Білз Е., Штурхецький С. та ін. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації : посібник рекомендацій. Київ : Компанія BAITE, 2016. 118 с.

3. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 т. Київ : Наукова думка, 1975. Т. 6. 832 с.

4. Бондаренко О., Буткевич М., Федорович І. Проєкт «Без Кордонів»: Мова ворожнечі та ЗМІ: міжнародні стандарти та підходи. Київ : ГО «Центр «Соціальна Дія», 2015. 64 с.

5. Бутиріна М. В., Темчур К. О. Мова ворожнечі як соціолінгвістичний феномен. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2018. Вип. 13. С. 99–105.

6. Буткевич В. Г., Задорожній О. В., Мицик В. В. Міжнародне право. Основні галузі : підручник. Київ : Либідь, 2004. 816 с.

7. Дембіцький С. С., Злобіна О. Г., Костенко Н. В. та ін. Українське суспільство в умовах війни : колективна монографія. Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

8. Доповідь представника Генерального секретаря г-на Френка М. Денга, представлений на виконання резолюції 1997/39 Комісії. *Комісія з прав людини, Організація Об'єднаних Націй*. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IDPersons/GPUkrainian.pdf.

9. Європейська конвенція з прав людини. 1953. 63 с. URL : https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.

10. Ісакова Т. О. Мова ворожнечі як проблема українського інформаційного простору. *Стратегічні пріоритети. Серія : Політика*. 2016.

№ 4. С. 90–97.

11. Керівні принципи щодо переміщення осіб у країні. Конвенції та угоди ООН URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/internal_displacement_principles.shtml.

12. Кліш П., Хом'як А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.* 2013. Розділ III. С. 120–122.

13. Козинець І. Г., Шестак Л. В. Міжнародні стандарти захисту та допомоги внутрішньо переміщеним особам. *Молодий вчений*. 2014. № 12 (1). С. 258–261.

14. Конституції України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення : 01.01.2020 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.

15. Куренная Д. Від мови ворожнечі до «зустрічаємо своїх»: як змінювалося ставлення українців до вимушених переселенців. *Інтернет-видання «Східний варіант»*. URL : https://v-variant.com.ua/article/stavlennia-ukraintsiv-do-pereselentsiv.

16. Кхасраві О. З. Співвідношення понять «мігрант», «біженець», «переселенець», «внутрішньо переміщена особа». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 20. С. 77–80.

17. Лаврик О. В. Основи журналістики : навчально-методичний посібник. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. 73 с.

18. Лашкіна М. Г. Психологічний аспект комунікативної функції ЗМІ. *Культура народов Причерноморья*. 2004. № 49. С. 61–64.

19. Логвинова М. О. Внутрішньо переміщені особи як категорія вимушених мігрантів: поняття та ознаки. *Науковий вісник Херсонського держаного університету. Сер. Гуманітарні науки*. 2019. № 11. С. 44–50.

20. Малиха М. І. До проблеми сутності поняття «внутрішньо переміщені особи»: державна політика та регіональна практика. *Грані*. 2015. № 8. С. 6–11.

21. Матвієнків С. М. Політична свідомість: суть та умови її формування в

процесі державотворення в Україні : автореф. дис. канд. політ. наук : 23.00.02. Львів 2001. 18 с.

22. Михайловський В. І. Внутрішньо переміщені особи – особливості національного та міжнародно-правового забезпечення. *Адміністративне право і процес. Фінансове право.* 2016. № 4. С. 151–155.

23. Мохнюк Р. Свобода слова та її обмеження: як це регулюється в Україні та в ЄСПЛ. *Громадський рух «Всі разом!».* URL : https://vsirazom.ua/cabinet/svoboda-slova-ta-її-obmezhennya-yak-ce-regulyuyetsya-v-ukraïni-ta-v-yespl.

24. Наливайко Л. Р., Орєшкова А. Ф. Внутрішньо переміщені особи: визначення поняття. *Право і суспільство*. 2018. № 1 (1). С. 34–39.

25. Паніна Ю. С., Рогач О. Я. Відповідність українського законодавства міжнародним стандартам захисту прав внутрішньо переміщених осіб. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4 (2). С. 175–183.

26. Полтавський В. Е., Терещенко Д. А. Організаційний механізм державного управління зайнятістю населення в Україні. *Розвиток сучасного українського суспільства у соціологічному вимірі*: Матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф. 25 листопада 2022 р. Харків : НТУ «ХПІ», 2023. С. 216–224.

27. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. Дата оновлення : 31.03.2023 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text.

28. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та на тимчасово неконтрольованій території в зоні проведення антитерористичної операції» : Постанова від 31.03.2016 р. № 1074-VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-19#Text.

29. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text.

30. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 про

захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних) від 27.04. 2016 р. URL : https://ips.ligazakon.net/document/MU16144

31. Результати дослідження щодо стосунків внутрішньо переміщених осіб та приймаючих громад в Україні. Київський міжнародний інститут соціології. 25 жовтня 2016 р. С. 9-12. URL: https://tinyurl.com/225rmbrb.

32. Рекомендація N R (97) 20 Комітету міністрів Ради Європи державам-учасницям з питань «розпалювання ненависті» від 30.10.1997 р. URL : https://zakononline.com.ua/documents/show/199292___199357.

33. Сєдова І. Що робити з мовою ненависті в Інтернеті під час війни Росії з Україною? *Центр прав людини ZMINA*. 2020. URL : https://zmina.info/columns/shho-robyty-z-movoyu-nenavysti-v-interneti-pid-chas-vijny-rf-z-ukrayinoyu.

34. Сірант М. М. Біженці та внутрішньо переміщені особи: співвідношення понять. *Митна справа*. 2015. № 2 (2.2). С. 154–159.

35. Снопок О. Дивимося, читаємо, слухаємо: як змінилося медіаспоживання українців в умовах повномасштабної війни. *Українська правда*. URL : https://www.pravda.com.ua/columns/2022/06/22/7353987.

36. Щербик А. А. Тема внутрішніх переселенців у сучасних українських ЗМІ. *Магістерські студії : альманах*. Херсон : ХДУ, 2021. Вип. 21. С. 119–121.

37. Isajiw W., Boshyk Yu., Senkus R. (eds). The Refugee Experience: Ukrainian Displaced Persons after World War II, Edmonton. 1992. URL : https://archive.org/details/refugeeexperienc0000unse/page/n5/mode/2up.

38. Nikolajchuk M. The constituent elements of the mechanism of regulation of migration processes of the rural population. *Rehional'na ekonomika*. 2005. Vol. 3. № 37. P. 105-112.

ДОДАТОК А
МАТЕРІАЛИ, СТВОРЕНІ В МЕЖАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

1. Інтерв'ю з керівником та активістом руху "Будуємо Україну Разом". Аудіо-версія. «НЕумовно». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 05.04.2023 https://soundcloud.com/eu-indy-znu-944736510/neumovno-bur.

2. Інтерв'ю з підприємицею Ангеліною Тесленко. Аудіо-версія. «НЕумовно». Інтернет-радіостанція «Юніверс».15.03.2023 https://soundcloud.com/ksirinyok/neumovno-peremshcheniy-bznes.

3. Радіонарис, в якому йдеться про історію двох переселенців у Німеччину. Аудіо-версія. «НЕумовно». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 10.06.2023. https://soundcloud.com/eu-indy-znu-944736510/neumovno-pereselents-v-nmechchin.

Сценарій

Доброго дня, шановні слухачі! З вами Єлизавета Коломоєць. Сьогодні ми поговоримо про важливу тему - волонтерство, яке вже стало частиною повсякденного життя українців. Кожен з нас на своєму фронті наближає перемогу над російським загарбником. Щоб підтримати Збройні сили України багато українців почали займатись волонтерською діяльністю: організовують збір коштів, закупляють необхідні товари, допомагають з перевезеннями, відбудовують будівлі. Чимало волонтерів працюють самостійно або ж приєднались до вже існуючих благодійних чи громадських організацій. Поки ЗСУ борються на передовій та віддають своє життя за нашу незалежність, волонтери — роблять усе можливе й неможливе в тилу.

Будуємо Україну Разом або скорочено БУР — програма, яка створює можливості для молоді творити зміни в країні через волонтерство. Історія БУР розпочалася у 2014 році з відновлення вікон у багатоповерхівці в Краматорську. До 24 лютого 2022 року волонтери встигли побувати в 85 українських містах. Після повномасштабного вторгнення Росії, БУР продовжує організовувати табори для відбудови України та займатися гуманітарною підтримкою українців.

Керівник та активіст волонтерського руху "Будуємо Україну Разом" Юрій Дідула поділився як долучився до організації у 2014 році.

«я тоді закінчив своє трирічне перебування у Штатах і повертався до України… в принципі з думкою вступати до армії. Але тоді мій товариш дав зрозуміти, що є інші сфери, які потребують моєї допомоги. І от маючи цей американський досвід, розуміючи, як там працює громадський сектор я вирішив долучитися до команди Української освітньої платформи. І ми в її рамках заснували БУР як ініціативу, яка на той час мала на меті проявити певну солідарність із українцями на Сході, відбудовуючи будинки, які були зруйновані».

Юрій зрозумів, що хоче займатись відновленням зруйнованих будинків, після допомоги другу у Краматорську, де він разом із товаришами відновлювали квартиру, яка постраждала через обстріли. У результаті їх допомога другу переросла в два місяці перебування там, за цей час вони відновили близько 20 квартир.

« Якщо спочатку ми їхали і думали, що це буде більше про будівництво і відбудову, то у Краматорську зрозуміли, що це більше про спілкування з людьми. Так почали шукати різні варіанти, як із цим можна працювати далі».

Сьогодні БУР – це досить потужна організація, яка розширюється та розвивається. Порівняно з часом заснування вони дуже масштабувались. Спочатку вони не ставили на меті мати багато осередків, але коли зрозуміли, що їх волонтерська організація користується попитом – то почали шукати однодумців в інших містах. В різних містах створювали молодіжні центри, де допомагали сім'ям у складних життєвих обставинах. На сьогоднішній день організація має 37 волонтерських центрів по усій Україні. Вони переросли не лише в діяльність на сході України, а були в усіх областях, бо зрозуміли, що є запит на відбудову в інших містах. Найбільше осередки у Києві, Чернігові, Харкові, Сумській області, Запоріжжі, Львові та на Закарпатті. У БУРу є місія – стати одним із лідерів у відбудові України.

На час повномасштабного вторгнення організація вже мала досвід роботи із пошкодженими будинками. Але вони не були готові до того масштабу війни, яка очікувала після 24 лютого. Першочерговим завданням для волонтерів організації перші тижні були допомога армії, гуманітарні питання та евакуація, якими раніше вони не займалися.

«ми активно допомагали армії, територіальній обороні та цивільним людям у гарячих точках. Відправили близько 700 бронежилетів і касок, які ми передаємо нашим волонтерам, їхнім друзям та рідним, котрі зараз служать у Збройних Силах чи тероборони. Займались евакуацією людей, переважно наших, бо за вісім років ми обросли спільнотою з майже п’яти тисяч людей. Їх усіх потрібно було переміщувати: когось — до Львова, до Ужгорода, когось — за кордон, комусь допомагати з батьками. Вже в середині березня почали активніше працювати з волонтерськими таборами на заході. Але спочатку нам теж треба було трохи часу на те, аби перелаштуватися і зрозуміти, яка ситуація і як далі рухатиметься війна».

Після повномасштабного вторгнення Росії команда дещо скоригувала цілі і сфокусувалися на створенні або покращенні житла для внутрішньо переміщених осіб на заході країни.

«Нещодавно ми закінчили один з поверхів гуртожитку в Дрогобичі, де 35 кімнат облаштованих для сімей переселенців".

Війна в Україні триває, люди втомлюються, вигоряють. Але при цьому запит на допомогу не зменшується. Оскільки і військовим, і цивільним, постраждалим від війни, і надалі потрібна допомога. За словами Юрія зробити так, щоб волонтерський рух не збавляв обертів можна. Адже волонтерська робота носить суспільно важливий характер, тобто спрямовується на вирішення проблеми, що турбує багатьох людей. Для цього потрібно багато про себе говорити, постійно діяти, розказували суспільству те, що ви робите та показували куди ви рухаєтесь. Волонтерам потрібно доносити свою мету, і чому це стосується кожного з громадян.

З початком війни, волонтерство стало більш масовим, вмотимованим та організованим. Долучитися до БУРу можно, якщо є бажання допомагати, є 18 років та готовність приділяти час відбудові України. Переважно вони залучають молодь, бо вони мають більше сил та витривалості для вирішення складних завдань. За словами Юрія Дідули до них приєднуються вже замотивовані люди, бо усвідомлюють корисність та важливість волонтерства. Вони цю мотивацію підтримують комунікацією та результатами спільної праці. Дізнаються люди про них переважно завдяки таргетованій рекламі , сарафанному радіо та живому спілкуванню.

«Пару місяців назад, наприклад, в Славутичі, і просто йшов на вокзал зустрічати наших волонтерів, де познайомився з місцевими хлопцями, які стояли на вокзалі палили. І я їм розказав про БУР такою простою пацанською мовою, дав зрозуміти, що це класна

можливість волонтерити, робити корисне для інших, але водночас знайомитися з класними людьми, мандрувати Україною. І вони дуже зацікавилися. На жаль, тоді вони не змогли долучитися, але інтерес в їхніх очах я побачив. Особисте спілкування – наша довгострокова стратегія просування»

У 2021 році вони розповіли про свою організацію у формі коміксу, який розповідає історію виникнення волонтерського руху Будуємо Україну Разом. Сюжет коміксу охоплює невеликий проміжок часу. У ньому йдеться лише про один із багатьох будинків, які відновлювала команда у 2014-му в щойно звільненому з-під російської окупації Краматорську.

«Ми вирішили, що це класна ідея, плюс нестандартний мерч. Думки створити комікс виникали у нас і до 2020, але поштовхом для цього, напевно, став карантин. Бо багато офлайн-заходів відмінили. Складно було уявити сам комікс та як він взагалі передасть ті емоції та все що відбувалось тоді в вигляді малюнків та маленьких діалогів. Але завдяки команді нам вдалось це зробити».

За словами Юрія такий формат вони обрали через стислість та доступність. Комікс створювався для волонтерів, які брали участь у таборах БУРу, та фанатів коміксів.

«Це був такий план-капкан — поєднати 2 аудиторії (посміхався). Ми цим коміксом хотіли розказати людям про себе. Деякі з учасників Буру не чули мою історію заснування і дізналися її з коміксу. А саме таку я мав мету: розказати і показати, як все було».

Окрім конкретної допомоги українцям, їх організація займається і освітньою діяльністю. Втілити власну ідею, забезпечувати підтримку української армії або навіть керувати державою, у кожному з цих випадків будуть необхідними знання з проєктного менеджменту. Команда БУРу створила курс га сайті Прометеус «Основи проєктного менеджменту», де є лекції, вебінари та спільний чат з учасниками. На курсі ви здобудете базові знання про проєктний менеджмент, дізнаєтесь про лідерство та роль лідера у побудові сильної команди, методологію планування проєктів та написання грантових заявок, як складати бюджет та керувати витратами а також про інструменти комунікації успішного проєкту. Курс безкоштовний, усе, що потрібно – доступ до Інтернету та бажання навчатись.

«Цей курс також пов’язаний з волонтерською діяльністю. Бо волонтерство не просто впливає на життя, а мотивує робити більше, наприклад — створити проєкт чи організацію. І наш курс є маленьким камінчиком допомоги вам у цьому. Портрет волонтера за останні роки суттєво змінився .І….якщо раніше люди прагнули відкрити проєкт у якомусь маленькому містечку, то зараз молодь почала більш масштабно та стратегічно планувати свій шлях. Взагалі то наш девіз «Від планування проєкту до дії», що є можливостями, знаннями, які ми створюємо для волонтерів БУРу та для всіх слухачів курсу».

За останній рік БУР став незалежною громадською організацією, яка налічує понад 2500 тисячі волонтерів. Вони відбудували житло та допомогли понад 5000 українцям, які постраждали від війни. Давайте допомагати один одному і будувати краще майбутнє для нашої країни. З вами була ведуча Єлизавета Коломоєць. До зустрічі наступного разу!

ДОДАТОК Б

СПИСОК МАТЕРІАЛІВ ПОРТФОЛІО

Інтернет-матеріали:

1. Інтерв’ю «Нічого не завадить на шляху до улюбленого діла!». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 05.05.2021. http://universe.zp.ua/?p=26226.
2. Замітка «У Запоріжжі з’явилась частинка Японії». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 05.05.2021. http://universe.zp.ua/?p=26222.
3. Замітка «День матері у 2021 році». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 05.05.2021. http://universe.zp.ua/?p=26218.
4. Інформативно-рекомендаційний огляд «Де провести вільний час студенту в Запоріжжі?». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 05.05.2021. http://universe.zp.ua/?p=26214.

Телевізійні матеріали:

1. Ведуча в проєкті «Назнімали». Телестудія «Юніверс-ТБ». 09.11.2020. https://youtu.be/vXcWUXhoQ_s.
2. Створення, озвучування та монтування матеріалу «Класична музика та варіації». Проєкт «Назнімали». Телестудія «Юніверс-ТБ». 16.11.2020. https://youtu.be/8NJJqlMdojg.
3. Ведуча в проєкті «Назнімали». Телестудія «Юніверс-ТБ». 26.10.2020. https://youtu.be/2zsX5lkLXug.

Радіометріали:

1. Підкаст "Голоси України". Аудіо-версія. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 10.06.2022. https://soundcloud.com/amqkltougbzq/podkast-golosiukrani?utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing.
2. Сценарій до передачі "Голоси України". Інтернет-радіостанція «Юніверс». 10.06.2022. https://docs.google.com/document/d/1qTc0hdSf-N4diWUd0_HQsRuv05FfRnS7vmVB9v4d4G8/edit.
3. Інтерв'ю з дитячим психологом Іриною Юрченко. Аудіо-версія. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 15.06.2020. https://soundcloud.com/amqkltougbzq/interview?in=user-701057900887383854/sets/praktika/sDeYZLf34xHV&si=6786c182714a498c90fb8062c891adbb&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing.
4. Радіопрограма "Фріланс". Аудіо-версія. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 24.03.2022. https://soundcloud.com/user-701057900-887383854/lizaveta-kolomots-spch-pro-frlans?si=0ee190b88cdd4c97800f9f2e9bbd4c09&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing.
5. Спіч "Любов до себе". Аудіо-версія. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 24.03.2022. https://soundcloud.com/user-701057900-887383854/kolomots-lizaveta/s-nSjpMeClKC9?si=8946dd48b68a434ea697efb693eda324&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing.
6. Спіч про бездомних тварин. Аудіо-версія. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 24.06.2020. https://soundcloud.com/user-701057900-887383854/kolomots-spch/s-BViwxnyt8gI?si=06c51d639c6c40bb9d8a922a3631423c&utm_source=clipboard&utm_medium=text&utm_campaign=social_sharing.

7. Інтерв'ю з керівником та активістом руху "Будуємо Україну Разом". Аудіо-версія. «НЕумовно». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 05.04.2023 https://soundcloud.com/eu-indy-znu-944736510/neumovno-bur.

8. Інтерв'ю з підприємицею Ангеліною Тесленко. Аудіо-версія. «НЕумовно». Інтернет-радіостанція «Юніверс».15.03.2023 https://soundcloud.com/ksirinyok/neumovno-peremshcheniy-bznes.

9. Радіонарис про історію двох переселенців у Німеччину. Аудіо-версія. «НЕумовно». Інтернет-радіостанція «Юніверс». 10.06.2023. https://soundcloud.com/eu-indy-znu-944736510/neumovno-pereselents-v-nmechchin.

10. Сценарій програми "Голоси України" 2 випуск. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 19.06.2022. https://drive.google.com/file/d/1DT5GHo6R9p-37gipFSdI9cchhmSo06AA/view?usp=sharing.

11. Сценарій програми "Голоси України" 3 випуск. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 19.06.2022. https://drive.google.com/file/d/1DyqIfHHMXu_gtSdqf5kY7efJf1ttrerb/view?usp=sharing

12. Сценарій програми "Турне". Інтернет-радіостанція «Юніверс». 25.06.2021. https://docs.google.com/document/d/1Rt1pQlgTshntKG5u4sn8luxdohtlg-6G/edit?usp=sharing&ouid=115824002383269660528&rtpof=true&sd=true.

13. Сценарій підкасту "Попкорн" 1 випуск. Інтернет-радіостанція «Юніверс» 13.06.2021. https://docs.google.com/document/d/1MPtF-nClq5Jr7uGI_GcGr8xVmgwbzBzC/edit?usp=sharing&ouid=115824002383269660528&rtpof=true&sd=true.

14. Сценарій підкасту "Попкорн" 2 випуск. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 13.06.2021. https://docs.google.com/document/d/12XJHaJ19h8hVW7x9bCarNuso5u2656Nz/edit?usp=sharing&ouid=115824002383269660528&rtpof=true&sd=true.

15. Сценарій підкасту "Попкорн" 3 випуск. Інтернет-радіостанція «Юніверс». 13.06.2021. https://docs.google.com/document/d/15_jyu--1kU9eRt4KV8Wvo1wK7G3XLStt/edit?usp=sharing&ouid=115824002383269660528&rtpof=true&sd=true.

ДОДАТОК В

НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ, СЕРТИФІКАТИ

1. Коломоєць Є. Проблематика журналістських матеріалів про ВПО в запорізьких онлайн-медіа. *Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності».* 19 травня 2023 рік. Ірпінь. Державний податковий університет.

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКР
INTERNATIONAL ACADEMY OF APPLIED SCIENCES IN LOM
WSG UNIVERSITY (BYDGOSZCZ, POLAND)
UNIVERSITY OF ECONOMICS IN KATOWICE (POL
UNIVERSITY OF ZAGREB (CROATIA)
KATOWICE BUSINESS UNIVERSITY (POLAND
OPOLE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY (POLAN
SILESIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY (POLA
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ІНФОРМАТИКИ (УКР

Сертифікат № ДПА-MANS

ЗАСВІДЧУЄ, ЩО

Коломоєць Єлизаве

БРАВ(ЛА) УЧАСТЬ У ІІІ МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧН

«СОЦІОКОМУНІКАЦІЙНА НАУКА В ПАРАДИГМІ СМИСЛО
СУСПІЛЬНІ ВИКЛИКИ, ТРЕНДИ ОСВІТИ І ПРОФЕСІ

ТРИВАЛІСТЬ – 6 ГОДИН (0,2 КРЕДИТИ Е

Рисунок В.1 – Сертифікат про участь у міжнародній конференції

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Коломоєць Єлизавета Олександрівна, студентка IV курсу, форми навчання денна, факультету журналістики, спеціальність «Журналістика», адреса електронної пошти elizavetakolos2002@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Висвітлення проблем вимушених переселенців у масмедіа: етичні аспекти» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

29.05.2023 р.	Підпис_____	Коломоєць Є.О.
29.05.2023 р.	Підпис_____	Любченко Ю.В.

ABSTRACT

The Bachelor's paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as the on highlighting the issues of forced displacement in the mass media: ethical aspects.

The object of the research is journalistic materials in which the problems of forced migrants are discussed. The subject of the study is the ethical aspects of covering the problems of displaced persons.

The main aim of the paper consists in create a cycle of radio programs for the "NEUmovno" project, dedicated to the life of forced migrants in compliance with ethical standards. It determined the accomplishment of such objectives as:

- to generalize the understanding of the terminology used to denote displaced persons in the media;
- outline the manifestations of discrimination against displaced persons broadcast in the mass media;
- to create a cycle of radio programs dedicated to the life of forced migrants in compliance with ethical standards.

The scientific novelty of the presented research lies in deepening the understanding and difference in the terminology of forcibly displaced persons, outlining the manifestations of discrimination of displaced persons and developing a cycle of radio programs that will contribute to increasing awareness and a responsible attitude to the problems of forcibly displaced persons.

Key-words: forced migrants, internally displaced persons, war, discrimination, stereotypes, human rights, hate speech.